

Preek naar 1 Kronieken 29 en Marcus 6, 13 november 2022

Gemeente van Christus,

Vorige week woensdag was het dankdag voor gewas en arbeid en vandaag wordt in deze gemeente de oogstdienst gevierd. Dank, voor de oogst, voor het voedsel dat we zo broodnodig hebben en dat dit jaar is gegroeid. In een jaar van de stikstofcrisis en waarin de boerenprotesten veelvoudig voorkwamen en voorkomen, is het een zeer actueel onderwerp om bij stil te staan. "No farmers no food" hebben we dit jaar vaak gehoord.

Ongeacht aan welke kant je in dit debat staat, los van de vraag of er maar twee kanten zijn, is het goed om dankbaar te zijn voor zoiets fundamenteels als voedsel, dat voor ieder mens van levensbelang is. Maar nog meer, om ons bewust te zijn van de grote waarde van dankbaarheid zelf.

Dankbaarheid geeft perspectief, ruimte, zicht op je plek in de wereld. Hier in de kerk staan we stil bij onze dankbaarheid voor wat God ons allemaal geeft. Zo lezen we in 1 Kronieken 29 over Koning David die een inzameling heeft gehouden onder het volk, en zijn persoonlijke vermogen eraan heeft toegevoegd. Dit alles om zijn zoon Salomo in staat te stellen een huis voor God, een tempel te bouwen. En nu, terwijl de bouwtekeningen klaarliggen, looft David God vanwege de gaven die God zelf aan hem en aan zijn volk geschonken heeft. "Wat ben ik, wat is mijn volk, dat wij in staat gebleken zijn zoveel kostbaarheden af te staan"? "Alles is van U afkomstig, wat wij U schenken komt uit uw hand. We zijn als vreemdelingen te gast bij U", zegt David. David onderstreept bij het volk de tijdelijkheid van hun bestaan en hoe gelukkig zij zich mogen prijzen, dat ze zoveel hebben om van te leven, dat ze zelfs weer een deel aan God kunnen terugschenken. "Wij zijn vreemdelingen die als gasten hier op aarde verblijven". In tijden dat oogst nog regelmatig kon mislukken, we geen kunstmest of automatische machines hadden die ons hielpen, en waarin er geen supermarkten bestonden waarin je in december aardbeien kon kopen, was een overvloed aan voedsel zeker niet altijd realistisch.

De oude Israëlieten beseften zich goed dat ze lang niet altijd de baas waren over hun eigen leven, maar dat de toekomst van hun leven zelf, afhing van de natuur, naburige volken en van God. Het paste hen dus om God te danken voor alle goede dingen die ze hadden gekregen en alle slechten dingen die hen bespaard waren gebleven.

Zoals ik al zei: "aardbeien in december". Het is het levende voorbeeld van hoe anders, maar vooral hoe luxe en onbezorgd we hier in Nederland kunnen leven, vergeleken met veel andere plekken en tijden. Ik verbaas mij er regelmatig over dat ik tuinbonen uit Peru, mais uit Senegal of fruit uit Paraguay kan kopen bij de lokale supermarkt. Net als in de tijd van het oude testament zouden we dankbaar kunnen zijn voor deze ongelooflijke luxe, maar tegelijkertijd leven we ook in een tijd waarin we de rekening zien van deze voedselproductie. Eigenlijk zijn we de dankbaarheid wel voorbij, want we staan er niet altijd meer bij stil.

We moeten het belang van dankbaarheid echter niet onderschatten. Dankbaarheid geeft perspectief, ruimte, zicht op je plek in de wereld. Waar dit perspectief van God verdwijnt komt de mens in het centrum te staan, en met die mens andere goden en machten, die ons geen vrijheid geven maar juist verslaafd maken aan dingen die het niet waard zijn.

Opvallend aan de tijd waarin we lang hebben geleefd is dat we ons over veel fundamentele noodzakelijkheden in ons leven niet zoveel zorgen hoefden te maken. We leven sinds het uitbreken van de oorlog in Oekraïne weer in een tijd waarin zekerheden geen zekerheden meer zijn. Zekerheid van warmte, voedsel, gezondheid en veiligheid, zijn de laatste jaren echter allemaal zaken geworden die langzaam minder vanzelfsprekend zijn geworden. We realiseren ons nu, dat er wordt gemorreld aan de luxe van zekerheid zelf.

Onze evangelielezing staat vandaag in het teken van overvloed. Maar geen overvloed voor het individu, overvloed voor hen die delen. Er is een enorme hoeveelheid eten die iedereen honger kon stillen. Er is zelfs nog genoeg over om 12 manden te vullen lezen we.

Het is een banket waar genoeg is voor iedereen en waar geen onvertogen woord valt. Net iets daarvoor vertelt Marcus ons hoe koning Herodes ook een banket organiseert, dat gruwelijk uit de hand loopt. Johannes moet het met de dood bekopen. Op dit banket vloeide bloed, de maaltijden van Jezus gaan heel anders.

Jezus staat in een traditie van heilige mensen die wel vaker gekke dingen met eten doen. Toen Mozes in de woestijn was en de mensen hadden honger, daalde manna neer uit de hemel. De weduwe van Sarfath deelde haar laatste brood met Elia, maar het meel in de pot en de olie in de kruik raakten niet op. De profeet Elisa gaf een hele menigte te eten van een paar gestebroden die over waren. In de maaltijd die Jezus klaarmaakt voor zijn leerlingen en alle mensen, klinken deze wonderverhalen door.

Vandaag vieren we onze oogstdienst. Nu is het evangelie natuurlijk geen blauwdruk voor het oplossen van milieuproblemen, of de uitwassen van ons kapitalistische systeem. De Bijbel is echter wel een boek dat, wanneer we het oprecht bestuderen, laat zien dat we als mensen kunnen afdwalen van de weg die we zouden moeten gaan. De Bijbel laat zien dat we door onze onbewuste neigingen en bewuste daden, ongelooflijk in de problemen verzeild kunnen raken. Op tocht door de woestijn dachten de joden ook met weemoed terug “aan de vleespotten van Egypte”, dat was pas luxe, vlees en gegarandeerd eten. In de woestijn leefden ze van wat ze zelf maakten of bij elkaar wisten te verzamelen. Ze hadden dan wel vlees in Egypte, maar hadden ze ook vrijheid?

Ze moesten bewust afstand doen van een omgeving waarin alles geregeld was, om door te kunnen gaan, om een goede toekomst tegemoet te kunnen gaan. Dat vergt een offer en een offer brengen, dat doet altijd pijn. Wij zijn niet de joden op doortocht in de woestijn, maar leven wel in een tijd waarin we geconfronteerd worden met grote uitdagingen. We zitten niet in de problemen door een gebrek aan eten, maar de onstilbare honger naar meer zorgt er dit keer voor dat we naar oplossingen zoeken voor ons probleem.

Dankbaarheid naar wat ons gegeven is en wat we zelf niet in de hand hebben, kan ons – zo geloof ik – genezen van een instelling van te grote maakbaarheid. Laten inzien dat goed rentmeesterschap van de aarde, niet betekent dat de aarde er is om enkel te zorgen voor ons voortbestaan, maar dat we ook de plicht hebben om voor de aarde te zorgen willen we voor onszelf kunnen blijven zorgen.

Dit alles maakt van de Bijbel geen groen evangelie, maar Gods Woord drukt ons wel met onze neus op de feiten: mens, je bent onderdeel van mijn schepping en staat nergens boven. Zorg voor wat ik jullie om niets gegeven heb.

Willen we oprecht dankbaar zijn voor alle mooie dingen die we hebben, dan zijn we verplicht om bij onszelf te rade te gaan of wat die dankbaarheid ons kost. Dat hetgeen we voor niets hebben gekregen, ons geen hoge prijs gaat kosten.

Onze maaltijd is ook gereed. Christus heeft net als toen gezorgd voor eten. Dit voedsel zal onze fysieke honger niet stillen, maar daar is het ook niet voor bedoeld. Het brood is het lichaam van Christus, dat we via ons lichaam ontvangen. Tegelijkertijd is het meer dan alleen met onze mond eten. Het draait niet alleen om het uitwendig eten, om dat brood en de wijn tot ons te nemen, maar ook om onze verbondenheid met Christus. We bijten met onze tanden en drinken met onze mond, maar doen dat ook met ons hart.

Christus geeft in brood en wijn zichzelf aan ons en wij ontvangen hem in ons hart. Christus nodigt ons uit om ons aan Hem over te geven. Daarmee zet de Maaltijd van de Heer op scherp waar wij staan. Geven we ons aan God over? En zoja, wat mag die overgave ons kosten? Zijn we bereid offers te brengen? Om dingen te laten die we graag willen, en dingen te doen die we eigenlijk niet willen.

De Maaltijd van de Heer is er volledig op gericht ons ten positieve te veranderen. Om te worden wat we eten: we ontvangen het lichaam van Christus en worden dat in verbondenheid met Hem en met elkaar. Door het lichaam van Christus te ontvangen, zijn wij letterlijk 'Christusdragers'. Christus woont in ons, en daardoor brengt hij mensen in Zichzelf weer bij God. Het is een teken van het Koninkrijk van God waar we naar uitzien. Elke viering herinnert eraan dat wij op reis zijn. We vieren het *totdat Hij komt*, als de sacramenten niet meer nodig zijn en we één op één God in de ogen kunnen kijken.

Iedere viering wil ons de kracht geven om ons te laten veranderen en alles te delen met elkaar. Alleen als we in de kerk werk maken van een andere levensstijl, zodat wij ook daadwerkelijk delen, zijn onze daden in overeenstemming met wat wij vieren. Dan gaan we God niet alleen herkennen in brood en wijn, maar ook in ieder medemens die onze hulp nodig heeft.

In naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest,

Amen.